

Komentaras

2013 07 30

Skrybės dilema ekonomikoje: augti negalima sustoti

Naujausi Lietuvos ekonomikos plėtros rodikliai nuteikia optimistiškai – pirmąjį pusmetį metinis ūkio augimas siekė įspūdingus 4,2 proc. Atrodytų, galima atsipalaiduoti – Lietuvos ekonomika jau tvirtai stovi ant kojų, tačiau džiaugtis kol kas dar anksti, nes gali paaiškėti, kad šios kojos yra molinės ir gali netrukus sutrupėti.

Visų pirma, **antrąjį pusmetį ekonominis augimas Lietuvoje bus gerokai lėtesnis. Tą lems nepalanki užsienio rinkų aplinka ir palyginti aukšta praėjusių metų bazė.** Pasaulio ekonomika ženkliai lėtina plėtros tempą: besivystančių rinkų, kurios pernai sudarė apie pusę viso pasaulio BVP, augimas šiemet yra kone perpus kuklesnis, o artimiausiai ir svarbiausiai mūsų šalies užsienio prekybos partnerei Rusijai šiemet apskritai žadama stagnacija. Be aktyvaus monetarinės ir fiskalinės politikos įsikišimo vargu ar pavyks jos variklį pataisyti. Daugelis vyriausybės prabilo apie ūkio skatinimo būtinybę, tačiau yra abejojama, kad atskiros priemonės galėtų iš esmės pakeisti pasaulio ekonomikos judėjimo vektorius.

Europoje šiuo metu stebimus nedrąsius stabilizacijos daigus, tikėtina, jau rudenį pakeis niūri realybė. Po rinkimų Vokietijoje pagaliau teks imtis ilgą laiką atidėliotų periferinių euro zonos šalių skaudulių gydymo. Kadangi ženklaus progreso struktūrinių reformų srityje pasiekta nebuvo, konkurencingumo proveržio artimiausioje ateityje šiame regione laukti neverta. Tad rinkoms gali tekti dar kartą praryti karčią skolų nurašymo piliulę. Be to, prastėjanti padėtis darbo rinkoje ir vis gilėjanti socialinė atskirtis Europoje apsunkina ir taip vilkinamą sprendimų priėmimo procesą.

Lietuvos ūkio augimas antrąjį pusmetį vargu ar pranoks pirmąjį: tikriausiai nepavyks pakartoti rekordinio pernykščio derliaus, nepalanki palyginamoji bazė eksporto rodikliams, letargiška vidaus vartojimo raida, ryškus darbo rinkos disbalansas bei vis dar besitęsiantis investicijų badas.

Kadangi Lietuvos atvira ekonomika gali tik susitaikyti su nepalankiais aplinkos pokyčiais, reikia dvigubinti pastangas siekiant išlaikyti aukštesnius augimo tempus ir konkurencingumą. Akivaizdu, kad tolesnis augimas yra neįmanomas be materialinių investicijų. Tačiau priversti verslininkus tokioje neapibrėžtoje situacijoje rizikuoti savo kapitalu yra utopija, ir padrikos skatinamosios priemonės neišjudins kritinės investicijų masės.

Kuo prie darnios ūkio raidos gali prisidėti Lietuvos valdžia? Pirmiausia, nežongliuoti mokesčių tarifais – pasižadėjimas jų nekaitalioti bent dvejus metus gali duoti geresnių rezultatų nei iki šiol siūlytos kosmetinės mokesčių reformos. Antra, nuolatinis ir tikslingas verslo aplinkos gerinimas, panaikinant bereikalingus ir dažnai perdėtus verslą kontroliuojančių institucijų reikalavimus. Ir geriausiais būdas tam pasiekti būtų šių institucijų įtraukimas į procesą, kad kontrolieriai būtų suinteresuoti kiek įmanoma greičiau panaikinti smulkios pažeidimus ir neatitikimus, stengtis perspėti, o ne bausti. Galiausiai, juk palaipsniui keičiasi Valstybinės mokesčių inspekcijos vaidmuo – vis daugiau šioje institucijoje įžvelgia ne cerberį, o verslo konsultantą. Nemažai svarbus yra tolesnis darbo rinkos liberalizavimas bei į kvalifikuotų techninių kadro paruošimą orientuota švietimo sistema. Ir nors pastarojo veiksnio vaisius galima bus skinti tik vėliau, tai yra investicija į ilgalaikę sėkmę. Tuomet kalbant apie ūkio augimo trajektoriją neprireiks blaškytis: sustoti negalima. Taškas.

Jekaterina Rojaka

Vyr. ekonomistė Baltijos šalims

Ekonominių tyrimų padalinio vadovė

Mob.tel.+370 612 73515